

Jámbor Ildikó

Móricz Zsigmond remekműve a Gárdonyi Géza színházban

A Rokonok, mint kortárs dráma

A népszínházi programról magasabbra váltott Blaskó Balázs az egri Gárdonyi Géza Színház igazgató-főrendezője, magyar évadot hirdetnek. Ennek megfelelően egy társadalmi drámával nyitott a teátrum. Móricz Zsigmond *Rokonok* című regényét mutatták be Szakonyi Károly átdolgozásában 2018. szeptember 28-án. Szakonyi már élő klasszikusnak számít, és nagy örömeinkre magas kora ellenére megtisztelte a bemutatót. Az átdolgozott művet imponáló szellemi frissességgel tette tömörre, átélhetővé a számunkra. A száz év előtti mű kortárs drámának mutatkozott, mind feszes jelenetezésében, mind a szerepek hangsúlyozásában. Móricz veretes írója a magyar irodalomnak, Szakonyi intelligens, játékos, könnyed kezű, de lényeglátó drámaszerző. Ebből csak jó jöhet ki, ráadásul Blaskó Balázs sikeresen osztotta ki a szerepeket, s az előadás mindvégig magas hőfokon tárta elénk az egyenes szándékú, ám a korrupció szövevényes hálójában fuldokló főhős, Kopjáss István (Nagy András) tragédiáját.

A felvidéki származású Nagy András, az elmúlt években évről évre jelesebb feladatokban bizonyította rátermettségét, s mára már intellektusában is hozzáértett azokhoz a drámahősökhöz, melyet ráosztottak. (Az elmúlt évadokban Páskándi *Vendégségében*, vagy a *Hamletben*, s nem utolsó sorban a *Különóra* című abszurdban szembesülhettünk művészi kvalitásaival.) Kopjáss alakjába a rendező belekomponálta Nagy személyes erényeit, s ez előnyére vált az előadásnak.

A frissen kinevezett fiatal főjegyző bekerül egy olyan vezetői körbe, amely Zsarátnok város uram-bátyám kapcsolatokkal teleszótt miliójében beszippantja. Hiába szeretne minisztériumi vizsgálattal rávilágítani az állami beruházások körüli visszaélésekre, a korábbi rutin működik, s vesztesként, fizikailag megsemmisülve, ám előttünk, nézők előtt erkölcsileg felmagasodva kerül ki a történetből.

Balogh András polgármesterként végre kiléphetett az évtizedek óta pap-kocsmáros epizodista szerepkörből, s győzte művészi erővel, tehetségének árnyalt értékeit is felmutatva. Jól ismeri, hogy milyen is a másról beszélő, ám mindent a maga javára fordító közéleti szereplő. Megvannak gesztusai ennek megjelenítésére. Balogh András a Gárdonyi Géza színház vezető színésze, s most hogy rövid idő alatt másodjára (a *Csárdáskirálynő* Miskája után) kap méltó feladatot, ideje, hogy ezt elhiggye magáról.

Milyen is ez a korrupció közeg Zsarátnok városban? Az egyik megteremtője és mozgatója Kardics Soma bankigazgató, aki miközben gátlástalanul kiszolgálja a városvezetés vagyonszerző vágyait, maga is szorong. Reiter Zoltán jól ábrázolja ezt a kétoldalú

figurát, a tőle megszokott könnyedséggel. Hasonló cipőben jár Bisztriczay főmérnök, aki a vashíd tervpályázatának dokumentációit magához veszi, aztán – hogy, hogy nem – olyannak adja a megbízást, aki nem is pályázott. Tunyogi Péter hitelesen állítja elének a simulékony hivatalnokot. Radvánszky Szabolcs, azt a fiatal és feltörekvő közszolgát, Péterfyt alakítja meggyőzően, aki még nem romlott el ebben a közegben. Szerethető epizódalakításokat látunk Sata Árpádtól (Berci bácsi) Saárossy Kingától (Kati néni), Artiny doktortól (Tóth Levente), Rácz Jánostól (Menyus) és Szél Anikótól (Adélka). Utóbbit azért kell kiemelni, mert a gyermekszínházi szerepkörből kilépve művészileg lépett egyet előre. Mindegyik „rokon jelmeze” titelalát, s színészek és a rendező jól hozzájuk rendelték a megfelelő gesztusokat.

Bodnár Enikő jelmeztervező jó ízléssel öltözteti az estélyek szereplőit is: a húszas évek szecessziós miliője ma is divatos, így hát nem is tudjuk, hirtelen 1920-ban, vagy 2018-ban vagyunk. Székely László, Kossuth-díjas díszlettervező (a Nemzet Művésze) a rendezővel tökéletesen egy hullámhosszon megvalósította ezt a párhuzamot: a törtfehér díszletben a bútorok formájukban egyszerre idézik az art decót, s a ma divatos minimal artot.

A Boronkay-villa dekoratív környezete egyszerre jellemzi a benne élő Magdaléna nagyvonalúságát és dekorativitását, és a ház létrejöttében megnyilvánuló szélhámos-ságot és költségességet. Kopjáss háza a piac mellett ezzel szemben a tisztas szegénység hajléka, amelyhez foggal-körömmel ragaszkodik Lina, Kopjáss felesége, aki a férfi jobbik éneje. A rendező számára nagy kihívás a két ellentétes nőalak megformálójának megtalálása.

Móricz minden művében felbukkan az érző és az élvező nő kettőse, melyek között az író is őrlődött. Bacsa Ildikó személyében sikerült megtalálnia Blaskó Balázsnak az igazi Linát. A férjét mélyen szerető-óvó, s egyben féltő asszonyt, aki szépségét csak a társa meghódítására akarja használni, irtózik a hamisságtól, ezért a rokonok körében szorong. A külföldön, korábban a debreceni társulatban dolgozó Bacsa Ildikó megérkezett Egerbe, jó, hogy láthatjuk, remélhetően többször is. Babócsai Réka, mint Magdaléna valóban elbűvölően szép kosztümökben jelenik meg, túl fiatal még a belső varázslathoz, de elhisszük neki, hogy képes ideig-óráig elhódítani a magasra tekintő főjegyzőt. A csalódott, és csalódottságát alkoholba fojtó Boronkayt Baranyi Péter játssza, jól. Ő a köztes figura a két tábor között. Gyöngye és szerelmi szenvedélyének rabja, ezért korrumpálható. Magdaléna és Boronkay viszonya, házassági kudarcuk néhány vonással felrajzolt torzó, ami egy külön dráma is lehetne.

Az előadás arányos, ízléses, és célba talál. Mindenki elraktározhatja az aktuális mondanivalót, s ki-ki elgondolkodik, hogy hol is állna ebben a nekünk szóló történetben. A magam részéről én Kopjással vagyok.

Az előadás utóéletéhez tartozik, hogy több helyszínre elvitték, 2019 januárjában a Magyar Kultúra Napja környékén a fővárosban a Nemzeti Színházban nagy sikerrel vitték színre. Azóta is telt házzal megy Egerben.